HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

והויא כמבי מיכסי עד אקרא דתולבנקי כ"ב פרסי אורכא ופותיא שיתא פרסי רבי חלבו ור' עוירא ור' יוסי בר חנינא איקלעו לההוא אתרא אייתו קמייהו אפרסקא דהוה כאילפס כפר הינו ואילפס כפר הינו כמה הוי ה' סאין אכלו שליש והפקירו שליש ונתנו לפני בהמתן שליש לשנה איקלע ר' אלעזר להתם ואייתו לקמיה נקטו בידיה ואמר [1]ארץ פרי למלחה מרעת יושבי בה רבי יהושע בן לוי איקלע [א]לגבלא חזנהו להנהו קטופי דהוו קיימי כי עיגלי אמר עגלים בין הגפנים אמרו ליה קטופי נינהו אמר ארץ ארץ הכניסי פירותייך למי את מוציאה פירותייך לערביים[ב] הללו שעמדו עלינו בחטאתינו לשנה איקלע ר' חייא להתם חזנהו דהוו קיימי כעיזי אמר עזים בין הגפנים אמרו ליה זיל לא תעביד לן כי חברך: תנו רבנן בברכותיה של ארץ ישראל בית סאה עושה חמשת ריבוא כורין בישיבתה של צוען בית סאה עושה שבעים כורין דתניא אמר רבי מאיר אני ראיתי בבקעת בית שאן בית סאה עושה שבעים כורין ואין לך מעולה בכל ארצות יותר מארץ מצרים שנאמר [2]כגן ה' כארץ מצרים ואין לך מעולה בכל ארץ מצרים יותר מצוען דהוו מרבו בה מלכים דכתיב [3]כי היו בצוען שריו ואין לך טרשים בכל א"י יותר מחברון דהוו קברי בה שיכבי ואפילו הכי חברון מבונה על אחת משבעה בצוען דכתיב [4]וחברון שבע שנים נבנתה לפני צוען מצרים [ג]מאי נבנתה אילימא נבנתה ממש אפשר אדם בונה בית לבנו קטן קודם שיבנה לבנו גדול שנאמר [5]ובני חם כוש ומצרים ופוט וכנען אלא שמבונה על אחת משבעה בצוען והני מילי בטרשים אבל שלא בטרשים חמש מאה והני מילי שלא בברכותיה אבל בברכותיה כתיב [6]ויזרע יצחק בארץ ההיא וגו' תניא אמר רבי יוסי סאה ביהודה היתה עושה חמש סאין סאה קמח סאה סלת סאה סובין סאה מורסין וסאה קיבוריא א"ל ההוא [ד]צדוקי לר' חנינא יאה משבחיתו בה בארעכון [ה]בית סאה אחת הניח לי אבא ממנה משח ממנה חמר ממנה עיבור ממנה קיטניות ממנה רועות מקנתי א"ל ההוא בר אמוראה לבר ארעא דישראל האי [תאלתא] דקיימא אגודא דירדנא כמה גדריתו מינה אמר ליה שיתין כורי א"ל (א) אכתי לא עייליתו בה אחריבתוה אנן מאה ועשרים כורי הוה גזרינן מינה אמר ליה אנא נמי מחד גיסא קאמינא לך אמר רב חסדא מאי דכתיב [7]ואתן לך ארץ חמדה נחלת צבי למה ארץ ישראל נמשלה לצבי לומר לך מה צבי זה אין עורו מחזיק בשרו אף ארץ ישראל אינה מחזקת פירותיה דבר אחר מה צבי זה קל מכל החיות אף [ו]ארץ ישראל קלה מכל הארצות לבשל את פירותיה אי מה צבי זה קל ואין בשרו שמן אף ארץ ישראל קלה לבשל ואין פירותיה שמנים תלמוד לומר זבת חלב ודבש שמנים מחלב ומתוקים מדבש [א]רבי אלעזר כי הוה סליק לארץ ישראל אמר פלטי לי מחדא כי סמכוהו אמר פלטי לי מתרתי כי אותבוהו בסוד העיבור אמר פלטי לי מתלת שנאמר [8]והיתה ידי אל הנביאים החוזים שוא וגו' בסוד עמי לא יהיו זה סוד עיבור ובכתב בית ישראל לא יכתבו זה סמיכה ואל אדמת ישראל לא יבואו כמשמעו רבי זירא כי הוה סליק לא"י לא אשכח מברא למעבר נקט במצרא וקעבר אמר ליה ההוא [ד]צדוקי [ז]עמא פזיזא דקדמיתו פומייכו לאודנייכו אכתי בפזיזותייכו קיימיתו אמר ליה דוכתא דמשה ואהרן לא זכו לה אנא מי יימר דזכינא לה: [ב]ר' אבא מנשק כיפי דעכו ר' חנינא מתקן מתקליה ר' אמי ורבי אסי

קיימי

והוה כמבי מיכסי עד אקרא דתולבנקי. כשהלך כל המקומות ישתער לכך: **נקטו בידיה.** מלאן קטנות נאחזות בידו אחת: **קטפי.** אשכולות כדמתרגמינן (ויקרא כה) לא תבצור לא תקטוף: **לשנה.** לסוף שנה: **בברכותיה.** כשהשנה מבורכת: **בישיבתה של צוען.** כלומר כדמפרש ואזיל ומצוען אתה למד לארץ ישראל כדמפרש ואזיל: **אני ראיתי בבקעת בית שאן.** שהיא משאר ארצות: **בית סאה עושה שבעים כורים.** וכיון דבשאר ארצות יש שבעים כורים כל שכן בארץ מצרים שאין לך מעולה בכל הארצות כמצרים שהרי נמשלה לגן ה' ואין במצרים מדינה מעולה כצוען: **דמרבו בה מלכי.** מצרים שנאמר כי היו בצוען שריו. על מלכי ישראל הכתוב מדבר לגנאי שמרדו בהקב"ה וסמכו על מלכי מצרים ותמיד היו שריהם ושלוחיהם מצויין בצוען שלוחים למלך מצרים מביאין תשורה: **מבונה.** בנויה בכל טוב. מבונה לשון פרי כדכתיב (בראשית ל) ואבנה גם אנכי ממנה: **לבנו הקטן.** לכנען: **לבנו גדול.** למצרים: **על אחת משבעה.** הרי שבע פעמים שבעים כורים הרי ד' מאות ותשעים ובמקום שאינו טרשים כחברון יש להוסיף עד חמש מאות ובברכותיה כתיב מאה שערים על אחת שבשאר שנים נתברך למאה. מאה פעמים חמש מאות הרי חמשת ריבוא: **סאה קמח.** הוא אבק דק היוצא מן הנפה והחטין טחונין ברחיים של גריסין ואינן טחונין דקין והנפה מוציאה הקמח וקולטת פסולת[ח] ומחזיר מה שבנפה לריחים: **סובין.** שהמכתשת מוציאה כשלותתין חטין לסולת כותשין אותן במכתשת: **מורסין.** הן סובין היוצאין באחרונה: **קיבוריא.** קמח שאינו יפה שעושים ממנו פת קבור וקורין שאנדי"ר: **יאה משבחיתו בה בארעכון.** יפה אתם משבחין אותה: **בית סאה הניח לי אבא.** בארץ ישראל: **א"ל ההוא בר אמוראה.** אחד מבני האמורי אמר ליהודי תחלת ביאתו לארץ: **הך תאלתא דקיימא אגודא דירדנא.** דקל פלוני העומד על שפת הירדן: **כמה גדריתו מינה.** כמה תמרים אתם גודרים הימנו. לקיטת תמרים קרויה גדירה בלשון [משנה וגוזרא בלשון] ארמי: **אין עורו מחזיק את בשרו.** שהעור כווץ וגומד לאחר הפשטו: **אינה מחזקת פירותיה.** עושה פירותיה מרובין עד אין מקום להצניען: **פלטי לי מחדא.** נצלתי מאחת מהן מן הקללות האמורות במקרא: **נקט במצרא.** יש מקום שאין גשר ומשליכין עץ על רוחב הנהר משפה לשפה ואינו רחב ליילך עליו כי אם אוחז בידיו בחבל המתוח למעלה הימנו קשור שני ראשיו בשתי יתידות אחת מכאן ואחת מכאן בשני עברי הנהר: **עמא פזיזא.** עם בהול: **דקדמיתו פומייכו לאודנייכו.** מתחלתכם הייתם בהולים שהקדמתם נעשה לנשמע ועודכם בבהלתכם כבתחלה למהר לעשות דבר בלא עתו: **כיפי.** אלמוגים. לישנא אחרינא כיפי דעכו סלעים: **מתקן מתקליה.** משוה ומתקן מכשולי העיר מחמת חיבת הארץ שהיתה חביבה עליו ומחזר שלא יצא שם רע על הדרכים:

קיימי

מנשק כיפי דעכו. משמע דמארץ ישראל הוא וכן בשילהי מי שאחזו (גיטין דף עו:) ותימה דבפ"ק דגיטין (דף ב. ושם) תנן עכו כארץ ישראל לגיטין משמע דהוי מחוץ לארץ ומפרש בירושל' חליה בארץ וחליה בחוץ לארץ: **רבי חנינא הוה מתקל מתקליה.** פירוש שוקל אבנים ומוצאן קלות אמר עדיין לא נכנסתי לארץ ישראל כיון ששקלן ומצאן כבידות אמר כבר נכנסתי לארץ ישראל וכן מפרש בתנחומא בפרשת שלח לך כשעלה ר' חנינא הגדול מבבל בקש לידע אם נכנס לא"י והיה שוקל אבנים כל זמן שהיו קלות אמר עדיין לא נכנסתי לארץ ישראל כיון שמצאן כבידות אמר אין אלו אלא אבני ארץ ישראל והיה מנשקן וקרא עליהן את הפסוק הזה כי רצו עבדיך את אבניה:

דור

מסורת הש"ס

א) [עי' תוס' ע"ז נט. ד"ה איקלע], ב) [בס"א: לגוים], ג) סוטה לד:, ד) [בס"א: מינא], ה) [עי' תוס' ב"ב יא. ד"ה ולא את], ו) [עי' ר"ה יג. וברש"י שם לע"ק וע"ע גיטין נז.], ז) [שבת פח.], ח) בס"א: הסולת,

תורה אור השלם

1. אֶרֶץ פְּרִי לִמְלֵחָה מֵרָעַת יֹשְׁבֵי בָהּ: תהלים קז לד
2. וַיִּשָּׂא לוֹט אֶת עֵינָיו וַיַּרְא אֶת כָּל כִּכַּר הַיַּרְדֵּן כִּי כֻלָּהּ מַשְׁקֶה לִפְנֵי שַׁחֵת יְיָ אֶת סְדֹם וְאֶת עֲמֹרָה כְּגַן יְיָ כְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בֹּאֲכָה צֹעַר: בראשית יג י
3. כִּי הָיוּ בְצֹעַן שָׂרָיו וּמַלְאָכָיו חָנֵס יַגִּיעוּ: ישעיה ל ד
4. וַיַּעֲלוּ בַנֶּגֶב וַיָּבֹא עַד חֶבְרוֹן וְשָׁם אֲחִימַן שֵׁשַׁי וְתַלְמַי יְלִידֵי הָעֲנָק וְחֶבְרוֹן שֶׁבַע שָׁנִים נִבְנְתָה לִפְנֵי צֹעַן מִצְרָיִם: במדבר יג כב
5. וּבְנֵי חָם כּוּשׁ וּמִצְרַיִם וּפוּט וּכְנָעַן: בראשית י ו
6. וַיִּזְרַע יִצְחָק בָּאָרֶץ הַהִוא וַיִּמְצָא בַּשָּׁנָה הַהִוא מֵאָה שְׁעָרִים וַיְבָרְכֵהוּ יְיָ: בראשית כו יב
7. וְאָנֹכִי אָמַרְתִּי אֵיךְ אֲשִׁיתֵךְ בַּבָּנִים וְאֶתֶּן לָךְ אֶרֶץ חֶמְדָּה נַחֲלַת צְבִי צִבְאוֹת גּוֹיִם וָאֹמַר אָבִי תִּקְרְאִי לִי וּמֵאַחֲרַי לֹא תָשׁוּבִי: ירמיהו ג יט
8. וְהָיְתָה יָדִי אֶל הַנְּבִיאִים הַחֹזִים שָׁוְא וְהַקֹּסְמִים כָּזָב בְּסוֹד עַמִּי לֹא יִהְיוּ וּבִכְתָב בֵּית יִשְׂרָאֵל לֹא יִכָּתֵבוּ וְאֶל אַדְמַת יִשְׂרָאֵל לֹא יָבֹאוּ וִידַעְתֶּם כִּי אֲנִי אֲדֹנָי אֱלֹהִים: יחזקאל יג ט

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמר ליה לא עייליתו בה אכתי אחריבתוה אנן:

עין משפט נר מצוה

עה א מיי' פ"ה מהל' מלכים הלכה יא:

עו ב שם הלכה י:

לעזי רש"י

שאנדי"ר [שיאונדיי"ר]. (לחם) נעשה מקמח גרוע.

מוסף רש"י

אקרא. מקום מעבר הנהר, ובלע"ז פורט"ו (מגילה ו.). **אפשר אדם בונה בית לבנו קטן.** כנען קטן הבנים של חם היה ומצרים שני לבנים (סוטה לד:). **אלא שמבונה על אחת משבעה בצוען.** לשון אבנה ממנה (בראשית טז) כלומר מיושבת בפירות (סוטה לד:). **בטרשים.** סלעים, שאין עושין פירות כארץ לחה (שם). **עמא פזיזא.** נמהר, דקדמיתו פומייכו לאודנייכו. קודם ששמעתם אותה היאך היא קשה ואם תוכלו לעמוד בה קבלתם עליכם לקיימה (שבת פח.).

הדרן עלך שני דייני גזירות